

Cadenza Onderwijsconsult over het nieuwe toezichtkader 2016:

Laat zien wat je school waard is!

Vanaf 1 augustus 2016 werkt de inspectie met een nieuw toezichtkader. Doel is de kwaliteit van het onderwijs naar een hoger plan tillen en meer maatwerk bieden. Volgens onderwijsadviseur en auditor Jaap de Jonge van Cadenza Onderwijsconsult zijn de veranderingen in het toezichtkader voor scholen en de inspectie zowel een kans als een bedreiging. Hij geeft tips hoe scholen zich zo goed mogelijk kunnen voorbereiden.

Momenteel voert de inspectie pilots uit ter voorbereiding op het nieuwe toezichtkader. "Het kan dus zomaar zo zijn dat bepaalde zaken nog worden bijgestuurd. Ik kan uiteraard alleen uitspraken doen over hoe het plan er vooralsnog uitziet", aldus Jaap de Jonge. De Jonge vindt het goed dat de inspectie het toezichtkader herzielt. "De inspectie geeft aan dat ze proberen om maatwerk te bieden; ik hoop dat het nu ook echt maatwerk wordt. In het nieuwe toezichtkader gaat de inspectie scholen meer vrijheden geven. Het oude toezicht werkte erg in de hand dat scholen die voldoende opbrengsten haalden, niet meer werden uitgedaagd om er nog een schepje bovenop te doen: de zesjescultuur. Het streven naar een voldoende en niet naar nóg beter, probeert de inspectie er nu uit te halen. En naar mijn idee ligt hier ook een kans voor scholen. Ik ben op veel scholen geweest met voldoende opbrengsten waarbij toch nog heel wat op het onderwijs was aan te merken. Dat onderschreven die bewuste scholen ook. Daarom is het goed dat de inspectie vanaf 2016 ook kritisch kijkt naar scholen die al boven de opbrengstennorm zitten. Dat biedt kansen voor de scholen én de inspectie om het onderwijs naar een nog hoger niveau te tillen."

Risico subjectief oordeel

Volgens De Jonge hebben scholen de kans om te laten zien waarom ze werken zoals ze doen. "De inspectie zegt straks niet meer: 'We kijken of jullie het doen zoals wij zeggen dat het moet.' Er wordt meer waarde gehecht aan eigen doelstellingen en aan vormen van zelfevaluatie van scholen." Hierin schuilt tegelijk ook een bedreiging voor de inspectie, vindt De Jonge. "Inspecteurs gaan heel verschillend om met vormen van zelfevaluatie. De ene inspecteur vraagt om mijn auditrapporten; een ander wil ze juist niet meenemen in de beoordeling. Er ligt nog een risico op het gebied van de beoordelaarsbetrouwbaarheid. Nieuw is dat de inspectie niet meer gaat werken met indicatoren, maar met portretten. De inspecteur mag beslissen of de school conform zo'n portret werkt. Hierbij gaat de inspectie dus vooral af op het expertoordeel van de inspecteur. Riskant naar mijn mening, omdat de kans op een subjectief oordeel groter wordt."

'Blijf indicatoren toepassen'

Daarnaast is een valkuil voor scholen dat zij zich precies richten op de standaarden en portretten in het nieuwe toezichtkader. "Dan zou de school gaan werken voor de inspectie, in plaats van voor goed onderwijs. Mijn tip aan schoolleiders is daarom: houd de bestaande indicatoren aan, blijf ze toepassen bij je onderwijs. Dat waren en zijn nog steeds de pijlers van kwalitatief goed onderwijs. De inspectie gaat dan wel anders kijken vanaf 2016, maar uiteindelijk is en blijft de basis goed onderwijs. Overigens blijft de inspectie de huidige beslisregels gebruiken tot het nieuwe toezicht ook formeel is ingevoerd. Daarna zijn – naast de opbrengsten – vooral het didactisch handelen én de sociale veiligheid doorslaggevend."

De Jonge hoort nu al van schoolleiders dat de inspectie minder gaat letten op tussentijdse opbrengsten, waarna wordt geconcludeerd dat hier dan ook minder

aandacht van de school naar uit hoeft te gaan. "Dat zeggen scholen die voor de inspectie werken en de inspectie met een 'gelikte show' willen imponeren. Ik hou niet zo van cosmetische oplossingen voor structurele problemen. Je kunt best met elkaar oefenen hoe je nou precies je argumenten voor het voetlicht brengt en hoe je je school optimaal presenteert. Maar dat is iets anders dan je echt volledig alleen maar te richten op de standaarden van de inspectie."

Brengt het schooljaarplan ons verder?

De kern is volgens De Jonge dat de inspectie straks kijkt of je als school echt werkt aan een verbetercultuur. "Voorheen was een indicator: werkt de school aan planmatige schoolverbetering? Als de school een jaarplan had, was die indicator eigenlijk al voldoende. In het nieuwe toezichtkader kijkt de inspectie verder dan dat. Vraag je daarom af: brengt dat schooljaarplan ons echt verder in de ontwikkeling?" Het mooie van de nieuwe werkwijze is dat de inspectie niet meer alleen naar de papieren zal kijken, verwacht De Jonge. "Je kunt als school echt vertellen waarom je het op een bepaalde manier doet, door toe te lichten: bij onze populatie werkt dit en dat wel en dat niet. Als het goed is, staat de inspectie daar meer voor open. Tegelijk is er een risico dat de huidige eisen wegvallen en scholen concluderen dat het allemaal niet meer zo verantwoord hoeft. Daarom zou ik schoolleiders adviseren: bedenk, bij alles wat je doet, waarom je het doet."

Kwaliteit waarborgen

"Als school dien je vooral je 'gezonde verstand' te gebruiken. De inspectie vraagt niet meer om een plan dat in marmer is gegoten, maar je moet wel oplossingen zoeken waaraan de leerkrachten op een soortgelijke manier werken. De kwaliteit moet gewaarborgd blijven. Passend onderwijs geeft ook vrijheid van onderwijs: er staat nergens precies beschreven hoe je passend onderwijs dient vorm te geven. Op verzoek van scholen en samenwerkingsverbanden wil de inspectie die vrijheid ook geven: er is straks de mogelijkheid om het op verschillende manieren te doen, mits je het kunt beargumenteren. Ik hanteer altijd als vuistregel: als je het niet kunt beargumenteren, is het meestal geen goede, doordachte manier."

Bedrijfsblindheid

Als auditor ziet De Jonge in het hele land veel scholen en hun werkwijze. "Soms is het eenvoudig om als auditor gaten in een werkwijze te schieten: eigenlijk vreemd dat dat soms zo gemakkelijk kan. Als team kun je te maken hebben met bedrijfsblindheid. Daarom is het goed om af en toe een externe adviseur mee te laten kijken. Laatst zei een schoolleider tegen mij: 'Het is bij ons altijd zo dat groep 3

Onderwijsadviseur en auditor
Jaap de Jonge

De kern is volgens De Jonge dat de inspectie straks kijkt of je als school echt werkt aan een verbetercultuur.

Tekst:
Daphne Doemges-Engelen

Fotografie:
Martine Hoving,
Shutterstock

onvoldoende scoort op de toets in januari.' Onbegrijpelijk toch, dat je dit als een voldongen feit ziet, in plaats van als een kans om dit ten goede te keren? Ook door een goed opgeleid intern auditteam kun je een school echt scherp in beeld brengen. Dan krijg je antwoord op de vraag: zijn we ook echt vanuit een verbetercultuur bezig? Zo kom je goed beslagen ten ijs voor het nieuwe toezichtkader."

- Blijf de indicatoren uit het huidige toezichtkader gebruiken. Maar gebruik ze beter, zoals ze echt bedoeld waren, en niet om af te vinken.
- Denk niet: welk format is inspectieproof, maar beargumenteer welke formats op jouw school ingevuld moeten worden ten behoeve van goed onderwijs.
- Weet als school waar je goed in bent, maar ook waar je niet goed in bent, zodat je gericht kunt werken aan schoolontwikkeling.
- Vraag voor een frisse blik een externe auditor of laat een auditteam een opleiding volgen om kritisch naar je school te kunnen kijken en gefundeerde feedback te kunnen leveren.

Voor meer info over audits – naar keuze: gebaseerd op het huidige toezichtkader of gebaseerd op het toekomstige toezichtkader – en audittrainingen: j.dejonge@cadenza-oc.nl.

Wat zegt de inspectie?

Op de website van de Inspectie voor het Onderwijs staan de voorlopige plannen rondom het nieuwe toezichtkader. Enkele fragmenten uit deze tekst:

Pilots

"We trekken 2015 uit om in pilots zaken uit te testen, om zicht te krijgen op eerste effecten van onze vernieuwingen, om zaken bij te stellen, soms om nieuwe ambities te formuleren en uiteindelijk ook om te zien waar we het mis hadden." (...)

"Bij veel scholen en besturen zien we veel potentieel, maar er zijn thans te weinig prikkels om beter te worden. We zien te veel scholen waar de prestaties achterblijven en waar men onvoldoende uit elke leerling haalt. We vinden dat problematisch voor de Nederlandse samenleving."

Scholen stimuleren

"De kern van het nieuwe toezicht is dat we ook scholen en besturen boven de ondergrens gaan stimuleren tot verdere kwaliteitsverbetering. We ondersteunen daarvoor de scholen en hun besturen in hun ambities en verbetervermogen. We gaan ook in het funderend onderwijs differentiëren in onze oordelen en publiceren van elke school die we onderzochten een kwaliteitsprofiel. We geven een oordeel op basis van het totaalbeeld, een oordeel dat rekening houdt met het specifieke karakter van elke school en dat ondersteund wordt met toetsbare gegevens. De inspectie houdt onverminderd aandacht voor risico's maar wil bovendien scholen stimuleren nog meer voor leerlingen en studenten te bieden. Scholen kunnen daarom straks het oordeel 'voldoende' of zelfs 'goed' krijgen. We doen dit alles omdat we nog veel kansen zien voor het Nederlandse onderwijs en dus ook voor individuele scholen om hun onderwijs nog beter te maken en meer uit leerlingen en studenten te halen."

Publieke taak

"We gaan onze rapporten anders inrichten, directer en meer aansprekend. We richten ons in de opzet en het taalgebruik mede op de leraren. We willen dat het rapport niet alleen door de school herkend en begrepen wordt, maar ook dat hiermee onze publieke taak beter tot zijn recht komt. Ook de betrokkenen in de omgeving van de school moeten kunnen begrijpen wat wij er van vinden."

Ambitie, zelfinzicht, ontwikkeling

"In het nieuwe toezicht ondersteunen we de scholen en docenten allereerst in hun intrinsieke motivatie om goed en waar dat nodig is beter onderwijs te leveren. We kijken daarbij uit naar ambitie, zelfinzicht en ontwikkeling. We gaan actief besturen, scholen en docenten bewegen en ondersteunen om zich voortdurend te verbeteren. Hiervoor gebruiken we tal van instrumenten zoals analyses, onderzoeken en uitvoerige mondelinge terugkoppeling van de uitkomsten. Dat speelt zich allemaal af in de directe relatie tussen bestuur/school en inspecteur."

(Bron: memo 'hoofdpijnen van het toezicht 2016', www.onderwijsinspectie.nl.)

